

Земният живот на Иисус Христос, Неговото кратко свидетелство на света, както мислят учениците Му, свършват с крах, най-дълбок провал, непреодолима трагедия, защото те, впрочем подобно на всеки човек, търсят външна победа, жадуват външно могъщество. Учениците виждат, че могъществото е скрито в природата на Учителя - Той може да спре обладания, да изцели болния, да мине през тълпата, която се опитва да Го хване. И изведнъж всичко свършва. Като чели в Гетсиманската градина, където се моли за Своята чаша, Той се лишава от всичко.

И после започва най-страшното за тях. Влачат Го като последния престъпник, опозорен, дрехите Му са раздрани. Този, пред Когото хората са благоговеели, е прикован към позорния стълб заедно с двама разбойници и над главата му е окачен ироничен надпис. А след няколко часа издъхва. Умира, като се моли за Своите убийци, повтаря думите от Псалма. И всичко свършва. Християнството свършва.

Някои казват: "Да, разбира се, учениците са запазили благоговееен спомен за Него и учениците са го предали." Но те не са такива хора, че да запазят спомен и да съхранят учение - те са занаятчии, рибари, прости хора, макар че са добри и са Му верни. Пред очите им се случва катастрофа, която зачертава с един замах всичките им надежди. "Надявахме се, че Той е Онзи, Който ще избави Израил." А заедно с Израил ще спаси и целия свят от злото. "Надявахме се" - това е състоянието им: страх, отчаяние и най-дълбоко разочарование...

В съботата не излизат навън - според юдейския закон в събота не може да се ходи далече. Заклучват се и стоят мълчаливо. Траур... Това не е просто траур за близък човек, те оплакват мечтата на живота си, цялата си надежда, всичко, което са

възлагали на този прекрасен, но заблуден човек.

И ето, след известно време, рано сутринта, преди изгрев-слънце - според нашия календар това е първият ден от седмицата, който наричаме неделя - при тях дотичва Мария Магдалена. Знаем малко за тази жена. Легендите разказват, че била блудница. Този факт често се използва в романи, във филми, въпреки че не е известно нищо, всичко това са измислици. Евангелието казва, че е била болна, че Христос е изгонил от нея седем зли духове. Нищо повече. Тя идва и казва: "Видях Го." Отговорът на учениците е един - горката жена се е побъркала от мъка. Но тя разказва, че стояла до гробницата, а камъкът бил отместен. Стояла и плакала, защото гробът бил празен. Щом е

*Лекция, изнесена
на 2 май 1989 г.*

Велик

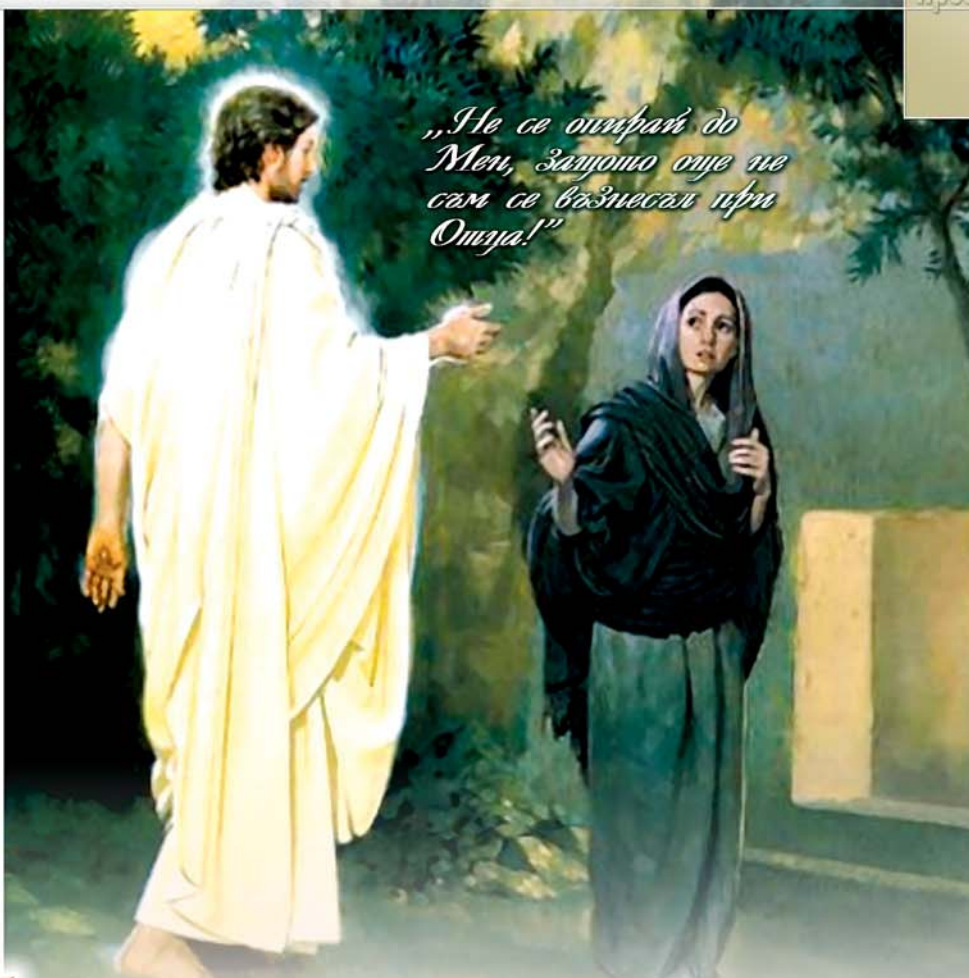
празен, значи властниците са извадили тялото и са го скрили някъде, за да не могат хората да ходят на гроба Му да се молят. "А после - продължава тя - зад гърба ми се приближи един човек и ми каза нещо. Помислих, че е градинар. Попитах го: "Господине, ако ти си Го изнесъл, кажи ми къде си Го положил и аз ще Го взема." А Той ми каза само една дума: "Мария!" и аз Го познах, самият Той беше пред мен! Искрах да Го докосна, а Той ми каза: "Не се опирай до Мен, защото още не съм се възнесъл при Отца." Разбира се, никой от учениците не й вярва. И наистина, какво може да каже една жена, доведена до отчаяние? Но след това идват още няколко жени. Разказват, че отишли на гроба да извършат последния обред - да помажат тялото. На Изток има такъв обичай: тялото на

*"А ние се надявахме,
че Той е Онзи,
Който ще избави
Израил."*

умрелия се помазва с благовония. Това е много скъпа смес, а тъй като Иисус е погребан много спешно (за да успеят до залеза на слънцето), не са успели да прочетат всички молитви, не са помазали тялото, както е редно. И жените искат да довършат работата си. Идват и виждат, че огромният камък - объл и плосък - е отместен, гробът е празен, а в него седи юноша с бели дрехи, който ги пита: "Защо търсите Живия между мъртвите?"

Те са ужасени, изплашени - в него има нещо, от което се страхуват. Хукват да бягат. Не се решават да споделят това с никого. От какво се страхуват? Обхваща ги ужас, като че ли са се докоснали някаква неземна, нечовешка тайна.

В същия ден двама от учениците тръгват от Йерусалим към едно селце в околностите му. Разговарят, оплакват своята съдба,

„Не се отчай до Мен, защото още не съм се възнесъл при Оца!“

ден

Неговата съдба, цялото това бедствие. Мръква се. Настига ги някакъв пътник. Присъединява се към тях и ги пита за какво говорят. "Чужденец ли си, не знаеш ли за Иисус Назарянина? Преди три дни Го разпънаха, а ние се надявахме че Той е спасителят на Израил."

Изведнъж Той отвърща: "О, неразумни и мудни по сърце да вярвате във всичко, което са говорили пророците! Не трябваше ли Христос да пострада така и да влезе в Своята слава?"

Започва да им припомня думите на старозаветните пророци и псалмистите, че Избавителят, когато дойде при хората, ще понесе страдание, огромно страдание - до смърт. Изведнъж в сърцата им става спокойно, леко и ясно. Стигат до селото. Той продължава по пътя, но те Го спират:

"Остани с нас, защото идва вечерта и денят вече е превалил." Той остава. Влиза в слабо осветената стая. Запалват светилници, слагат хляб на масата. Той го взема, разчупва го, благославя с привичния Си, толкова познат на учениците жест. Те се вглеждат в чертите Му... и виждат, че са сами. Хлябът лежи на масата, трохите са на покривката, а Него Го няма. Изправят се бързо: "Не горяха ли сърцата ни, когато ни говореше по пътя?" И се затичват в падналия вече мрак към града. Стигат до Йерусалим, хлопат на вратата, където са събрани учениците, а те са се затворили, защото се страхуват от съгледвачи и войници. Когато им отварят, сред тях вече няма страх, няма траур, всички се прегръщат, смеят се и повтарят: "Той се яви на Петър! И жените са Го видели!"

Те също споделят как са Го познали, когато е разчупил хляба, при това свещенодействие.

Ние го наричаме Евхаристия, нашата Литургия е на тази маса. Ние,

вярващите, познаваме великото Му присъствие чрез преломяването на хляба.

Учениците седят заедно - разтревожени, но безкрайно зарадвани, макар все още да не разбират какво е станало. Изведнъж чуват гласа Му: "Мир вам." "Мир вам"- това означава: "Здравейте." Той стои сред тях. Нито се е отворила врата, нито са чули звук. Лицето Му постоянно се променя. Това е удивителна среща, защото не може да става дума за никакво съживяване на тялото. Гробът е празен, но пред тях се явява различен Иисус. Възможно е да Го познаят, но е възможно и да не Го познаят. Изчезва също така внезапно, както се явява.

Те обаче трябва да продължат да живеят, трябва да се хранят от труда на ръцете си. Повечето са рибари. Отиват на риболов на Галилейското езеро. Хвърлят мрежи, вадят ги празни, пак хвърлят... Ранна утрин е, слънцето още не е изгряло, но повърхността на езерото вече посребрява. Отправят се към брега и виждат някого в далечината. "Имате ли нещо за

ядене?" - вика Той. Често се случва хората да идват да купуват прясна риба направо от лодката. "Нямаме" - отвръщат. И изведнъж Йоан, най-младият от тях, който може би няма и двадесет години, си спомня, че когато Господ Исус ги е призовал, е станало същото нещо. Петър се мъчи цяла нощ, без да улови нищо. После хвърля мрежите където му казва Исус и те се напълват с риба. Докато Йоан мисли за това, от брега се чува: "Хвърлете мрежата отдясно на ладията." Като насън хвърлят мрежите, и веднага усещат как те натежават. Започват да гребат и се приближават до брега. Младият Йоан шепне на Петър: "Това е Той, Учителят." А Петър не е човек, който дълго разсъждава и разговаря. Той се препасва - в лодката са полуголи - и се хвърля да плува към брега. Когато стига до сушата, вижда човека, чертите му все още са неразличими. Но на брега гори огън, на шишове се пече риба, има хляб -

трапезата е готова. "Елате - казва този като че ли познат и същевременно непознат човек, - елате да закусите." Те мълчат, избърсват се - излезли са от водата, - сядат до огнището, посягат към хляба и рибата. И изведнъж усещат, че всичко е така, както е било някога. Той е сред тях. Лицето Му не се вижда, покривалото пречи да видят очите Му. Никой не се осмелява да пита: "Кой си Ти?" Но тези непосредствени сърца веднага усещат: това е Срещата, това е Посещението. После Той се изправя, хваща Петър за ръка, отвежда го настрана. Младият Йоан се промъква плахо след тях. Петър чува безкрайно познатия глас: "Симоне Йонов, обичаш ли Ме?" "Да, Господи, Ти знаеш, че Те обичам" - отвръща той и чува думите Му: "Паси агънцата Ми." И пак идва същият въпрос: "Симоне Йонов, обичаш ли Ме?" "Да, Господи, Ти знаеш, че Те обичам." "Паси овците Ми." И трети път: "Обичаш ли Ме?"

Симон изведнъж си спомня как поради страха си три пъти се е отрекъл от Него, казал е, че не познава този Човек. Петър се огорчава, натъжава се и казва: "Ти всичко знаеш; Ти знаеш, че Те обичам." Тогава пак чува гласа Му: "Паси овците Ми... Когато беше по-млад, ти сам се опасваше и ходеше, където си искаше; но когато остарееш, ще разтвориш ръце и друг ще те върже и ще те води, където не искаш. Върви след мен." Върви по кръстния път - това е смисълът. "А той?" - пита Симон, като посочва младия си приятел, който ги следва. "Ако искам той да остане, докато дойда, теб какво те засяга? Ти върви след Мен."

После - пак хълмовете на Галилея. Все места, където е бил Той. Знаете колко скъпи ни стават местата, където някога сме се срещали с любими хора. И ето, те са в Галилея. Вървят из долини, сред смокини, кестени, кипариси и разговарят: "Ето, и тук беше с нас." "А тук изцеляваше."

И изведнъж Го виждат да стои на планината. Казва им думи, които звучат за целия свят, отекват през столетията: "Даде Ми се всяка власт на небето и на земята. И така, идете и създавайте ученици измежду всички народи, и ги кръщавайте в името на Отца и Сина, и Светия Дух, като ги учите да пазят всичко, което съм ви заповядал. И ето, Аз съм с вас през всички дни до свършека на света."

Кръщение - това значи съединение в едно, в духовна общност, която днес наричаме Църква. "В името на Отца и Сина, и Светия Дух" - в името на Единия Бог, Създател на света, Който се явява и на нас и се открива като божествената любов в този свят. И в името на Божия Дух, Който е живял, живее и ще живее в човечеството.

"Идете и създавайте ученици измежду всички народи." В този момент започва историята на Църквата - преди две хиляди години, от малкото начало, от малкия ручей. Какво значи възкресение? Победа на правдата.

"Не гориха ли сърцата ни, когато ни говореше по пътя?"

Както казва великият руски философ Владимир Соловьев, ако Пилат се беше оказал прав, животът щеше да бъде безсмислен, защото тогава щеше да победи злото, сломило най-прекрасния, безгрешния Богочовек. Но, както пише в Новия Завет, смъртта не успява да Го задържи. Нашият дух е безсилен да спре процесите на болест и разруха, но чистият божествен Дух е способен да ги победи. Ето как се случва това чудесно историческо събитие: шепата изплашени рибари вчера, днес са на площада и казват на хората: "Христос възкръсна!" Говорят смело тези, които са се страхували дори да прошепнат Неговото име.

Това е известно на историците и на световната история. Никой не е видял тайнствените събития, които са се извършили в гроба. И не трябва да се опитваме да си ги представим. Пред нас е фактът: посятото веднъж семе като че ли експлодира, Христос дава начало на Църквата и тя се разраства до днес. И не само това: Той остава с нас. Ето кое е най-важното. На мен например са ми скъпи химните, църковната архитектура, традициите, книгите и обичаите, които свързвам с Църквата от детството си. Но всичко това щеше да има преходен смисъл, родните традиции нямаше да са по-важни от тези на древните индийци или египтяни, на всеки друг народ или племе, ако не чувствах, че Той наистина е останал, ако не чувах гласа Му вътре в мен, ясният глас, поясен от всеки човешки глас. Това е тайната на историята, тайната на земята - Той остава с нас. Най-великият двигател на историята остава в света. "И ето, аз съм с вас през всички дни до свършека на света." Той възкръсна, за да присъства навсякъде в нашия живот. И днес всеки може да Го намери. Той не е историческо лице, за което можем да си спомним или да Го забравим. Да, Той е живял преди две хиляди години. Но не просто е бил, Той е - в това е тайната на християнството, загадката на силата Му. През последните дваде-

„Да, Той е живял преди две хиляди години. Но не просто е бил, Той е - в това е тайната на християнството, загадката на силата Му.“

сет столетия е имало много велики учения. Раждали са се велики умове в сферата на философията и политиката. На остров Св. Елена Наполеон твърди, че е искал да сложи началото на нова вяра в света: "Със своята армия не съм успял да постигна това, което е постигнал Иисус Христос, Който без армия е научил хората да Го обичат в продължение на столетията." Христос винаги е побеждавал безкръвно. И когато в Неговото име се е извършвало насилие, когато са се опитвали да натрапят християнството с оръжие и принуда, са изневерявали на Христовия Дух. И тогава е имало възмездие, историческа разплата. Как мислите, защо в историята на християнските църкви има толкова трагични страници? Защо са търпели толкова тежки поражения? Нима само поради това, че са съществували зли политически или някакви други сили? Съвсем не. Всичко започва от нас, християните. Когато отстъпваме от Него, в това е зародишът на бъдещата катастрофа. Днес гледам с печал и болка в сърцето разрушени храмове или снимки на църкви, които вече не съществуват, и разбирам, че това е дело на варвари - така да се каже, културни диваци - това е резултат от насилие, нетърпимост, черна омраза...

Но главния корен намирам в друго. Светинята остава трайна и нескрушима само когато хората, събрали се около нея, не губят дух. Господ Иисус казва на учениците, които искат да свалят светкавица от небето, за да накажат грешниците: "Вие не знаете на какъв дух сте." Това са думи, с които можем да се обърнем към нашите братя: "Не знаете на какъв дух сте." В историята няма нищо случайно: каквото сеем, това жънем. И ако днес плачем над развалините на църкви, трябва не по-малко да плачем над греховете и грешките на християните, нашите предци, духовни и плътски. Нещо сигурно не е било както трябва, щом се случи такова нещастие, не може да се случи ей така. Защото Той е останал и продължава да действа. Иисус казва: "Сега е съд на този свят." В момента, когато е дошъл, когато погледът Му е проникнал в душите на хората, е започнал съдът над съвестта и съдбата на всеки. Този съд продължава и днес. Това е съд - очистване. Той ни издига от животинското състояние, от сивотата на делниците, извисява ни до нивото на духовността, прозрението и изпълнението на божественния идеал в този земен живот.

Александър Мен